

R.P. Richardi Lyncei ... Vniversa Philosophia Scholastica

Complectens Physicam, siue Scientiam de Corpore naturali

Lynch, Richard

Lvgdvni, 1654

II. An finis moueat secundum esse reale vel potius secundum esse intentionale; & an causa finalis sit proprie & stricte causa?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95236](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95236)

CAPVT II.

*An finis moueat secundum esse reale, vel
potius secundum esse intentionale; &
an causa finalis sit propriè,
& strictè causa?*

4. **A** Ut, quod perinde est, in quo esse; reali, vel intentionali; bonitate cognita, & amata, vel potius cognitione ipsa, & amore sita sit virtus motiua, & causatiua finis, causae finalis? Prima sententia est, virtutem motiuam, seu causatiuam finis, causamve finalem non in esse reali, & physico, sed in solo esse intentionali sitam esse: haud secus ac cum aqua calida calefacit, virtus calefactiua, totaque ratio calefaciendi non in entitate aquae, sed in calore consistit. Ita Auicenna 6. Metaphys. cap. 5. Hurtadus de anima disp. 13. sect. 3. Soncinas 5. Metaphys. quaest. 3. & cum eo per plures Thomistae, praesertim neother ci. Secunda sententia est, virtutem causatiuam, & motiuam finis, causamve finalem in solo esse reali, & physico finis consistere, & esse apprehensum, siue apprehensionem bonitatis obiectiuae finis esse meram conditionem, sine qua bonitas obiectiua non moueret: haud aliter ac applicatio ignis; eiusque versus passum approximatio non tam est virtus effectiua, causae efficiens, quam mera conditio, sine qua ignis non efficeret. Ita Auerroës 11. Metaphys. commento 36. Scotus in 1. d. 1. quaest. 4. Caietanus, & Ferrara, Okamus, & Gabriel, Suarez, Ariaga, & alij. Verum inter has sententias extremè oppositas media quaedam eligenda est, & virtus motiua, seu causatiua finis, causaeque finalis, siue motiua, nec in solo esse reali, nec in solo esse intentionali, sed in vtroque collocanda est.

5. In primis cognitionem ipsam sanitatis verbi gratia rationem causae finalis, & motiuae sortiri, & ad amorem finis, & mediorum simpliciter mouere suadeo. Primò: quia mouere intentionaliter voluntatem ad amandum, est eam intentionaliter dirigere ad amandum: haud secus ac dirigere physice sagittam verbi gratia est eam mouere, & versus scopum aliquem impellere: at cognitio bonitatis obiectiuae finis ad eius amorem dirigit: ergo & mouet; ac proinde rationem causae motiuae, & finalis sibi vindicat. Secundo, quia omnium consensu praemissa ad conclusionem mouent: ergo à simili cognitio finis, &c. Tertiò, quia gratia praeniciens hominem ad consensum mouet, iuxta illud Concilij Tridentini sess. 6. cap. 16. can. 4. *si quis dixerit, liberum hominis arbitrium à Deo motum, & excitatum nil cooperari*, &c. at gratia praeniciens in illustratione intellectus, & pia affectione voluntatis consistit: igitur illustratio intellectus, siue cognitio alicuius bonitatis obiectiuae, & finalis propriè mouet.

6. Rursus bonitatem obiectiuam finis ad amorem ipsius finis, & mediorum ad finem conferentium mouere, ac rationem causae motiuae, & finalis sibi vindicare suadeo. Primò, quia id mouet voluntatem ad amorem mediorum, cuius gratia voluntas media eligit: at gratia bonitatis obiectiuae, finis verbi gratia sanitatis secundum eius esse reale voluntas media ad sanitatem vtilia

eligit: ergo &c. Minor perspicua est, quia voluntas non eligit media ad consequendam cognitionem sanitatis, siue gratia illius, ut pote quae sine mediis praehabetur, & quae esto addit, ad leuandam aegritudinem inutilis est: igitur voluntas ad consequendam ipsam sanitatem, & gratia sanitatis secundum eius esse reale media eligit. Secundo, quia obiectum voluntatis in motiuum, & terminatiuum diffecari consuevit: sicut ergo obiectum secundum esse reale, & physicum amorem terminat, ita etiam secundum idem esse eum mouere poterit; atque adeò finis secundum esse reale, &c. Tertiò, quia in creatis id, quod est finis voluntatis rationem causae motiuae, & finalis suo quasi iure sibi asserit; sicut quod est materia, rationem causae materialis; & quod est forma, rationem causae formalis sibi vindicat: at sanitas verbi gratia secundum esse reale finis voluntatis est; siquidem finis est id, quod propter se amatur, & cuius gratia cetera amantur: sanitas autem secundum esse reale propter se amatur, & propter eam secundum esse reale obtinendam media amantur.

7. Obiicies tamen primò pro prima sententia initio capitis memorata: Cum quis finem impossibilem, & chimericum, alium Deum verbi gratia amori suo praestituit, eiusmodi finis voluntatem mouet: at non secundum esse physicum, & reale, quo prorsus destituitur: ergo duntaxat secundum esse cognitum, fictumve. Rursus omnis causa, siue virtus causatiua existentiam ad causandum postulat; at ut finis moueat; & in genere causa finalis ad electionem mediorum concurrat, non petit existeret secundum esse reale; & quod plus est, non potest: alias electionem mediorum existentia per ea intenta antequam esset: igitur finis secundum esse reale, & physicum rationem causae finalis, siue motiuae sibi non vindicat, sed praecise secundum esse cognitum, & intentionale, quod nunquam non existit, quoties finis mouet, munusque causae finalis exercet. Praeterea id censeretur virtus causatiua finis, siue causa finalis, & motiua, per quod constituitur formaliter finis in ratione finis: at finis constituitur formaliter in ratione talis per solam cognitionem, & amorem, siue per solum esse intentionale: ergo &c. Maior perspicua videtur. Minor probatur: quia idem est, aliquid esse finem, ac esse cognitum, & amatum propter se: at cognitum, & amatum propter se constituitur formaliter in ratione talis per solam cognitionem, & amorem: ergo etiam in ratione finis. Ad primum respondeo, per esse physicum, & quodammodo reale à nobis intelligi esse saltem inadaequatè distinctum à cognitione, & complacentia: hac autem ratione finis chimericus sortitur esse physicum, quod causa finalis esse possit. Ad secundum respondeo, maiorem in solis causis physicis veram esse, causamque finalem, siue intentionalem ex genere suo nequitiam postulare existentiam ad hoc, ut causet. Ad tertium respondeo, aliquid esse finem est illud esse bonum, cognitum, & amatum propter se: at aliquid esse bonum cognitum, & amatum propter se constituitur formaliter non solum per cognitionem, & amorem, esse ve intentionale, sed etiam per bonitatem sibi intrinsecam, & essentialem, siue per esse reale: quare maior argumenti concedenda, minor verò neganda est.

8. Obiicies pro secunda sententia initio capitis proposita:

proposita: id solum est causa finalis, & motiua, siue virtus causatiua finis, quod est formaliter finis: haud aliter ac id solum est causa materialis, aut formalis, quod forma, & materia, siue subiectum est: at sola sanitas verbi gratia secundum esse reale, non verò cognitio sanitatis est formaliter finis: siquidem id solum est formaliter finis, quod voluntas primò intendit, sanitas autem, non eius cognitio à voluntate intenditur. Deinde mouere est aliò impellere: at bonitas obiectiua finis voluntati proposita eam ad se trahit, eamque aliò non impellit, in quo differt à veritate obiectiua: ergo bonitas illa voluntatem non mouet; ac proinde, &c. Ad primum respondeo in primis, non semper id solum, quod finis est, rationem causae finalis fortitur: sicut etiam non solum id, quod materia est, aut etiam materia constat, rationem causae materialis subire: siquidem animus, & Angelus causae materiales suarum proprietatum, & accidentium à nobis admittuntur, cum tamen neuter materia sit, eae coalescat. Vnde quamuis sola bonitas obiectiua finis sit, non verò eius cognitio, & complacentia; non propterea sola illa causa finalis censenda. Deinde verum esto, si maius, id quod finis est, rationem causae finalis subire: ceterum illud etiam quod formaliter finem constituit, causa finalis dici debet: cum ergo cognitio, & complacentia finis formaliter constituat, causa finalis dici poterit: at hæc ratio non militat in materia, & forma, cum nihil materiam formaliter constituat, quod materia non sit. Ad secundum respondeo, mouere est impellere quomodolibet, & siue ad se, siue ad aliud: quæ ratione magnes ferrum mouere dicitur, quamuis illud non aliò, sed versus se impellat.

9. Porro autem, vt ad dubium titulo capitis secundoloco positum deueniam, causam finalem esse propriè, strictèque causam suadeo: siquidem finis in tantum causat, in quantum per cognitionem, aut amorem causam efficientem ad agendum mouet, & applicat: at hoc pacto mouere, & applicare est verè causare: igitur causa finalis vera causa est. Minor probatur: quia mouere causam efficientem ad productionem effectus est mouere ad existentiam effectus à causa efficiendi; ac proinde absolute mouere ad existentiam effectus: at mouere absolute ad existentiam effectus est tribuere existentiam effectui, siue influere existentiam in effectum: ergo causa mouens, & applicans causam efficientem ad productionem effectus verè influit esse in effectum, siue in esse effectus verè influit, sicut ad rationem veræ causae requiritur. Confirmatur, & declaratur: effectus verè pendet à cognitione, & amore, & ab iis oritur, vt omnes farentur: ergo etiam cognitio & amor in effectum esse influit, sicut ad rationem veræ causae requiritur: cum ergo cognitio, & amor in genere causae finalis concurrant, &c.

10. Verum enim verò explicandum restat, quatenus causa efficiens à reliquis tribus causarum generibus minimè differat, si reliqua tria non minus quàm efficiens veræ causae sint: formalis quidem, & materialis, vt tract. præcedenti manet demonstratum; finalis verò, vt in præsentī statuimus. Causa ergo efficiens est, quæ tribuit esse effectui, quem non constituit, & ad quem non moueat, aut dirigat: quare causa materialis, & formalis compositum non efficient; quia intantum ei

esse tribuunt, in quantum illud constituunt. Quod si totum à suis partibus realiter non distinguatur, adhuc facilius est discernere causam materialis, & formalis ab efficiendi; quia causa formalis, & materialis esse à se indistinctum; & causa efficiens esse à se distinctum effectui tribuit: causa autem finalis ab efficiendi differt, quia causa finalis ad existentiam effectus dirigit, & mouet, eam verò non efficit: dirigere autem, & efficere ex terminis diuersa sunt. Confirmatur, quia si aliqua de causa iuxta nostram sententiam causa formalis, materialis, & finalis ab efficiendi non differrent, maximè quia esse verè influunt, & communicant: at hæc ratio nulla est, alias Pater æternus Filius causa efficiens esset. Quare sicut hoc, quod est influere, siue tribuere esse cum aliqua limitatione, sumi solet, & debet; ratione cuius Pater æternus Filium non efficiat, esto esse in eum influat: ita similiter cum aliqua limitatione sumi debet; ratione cuius causa materialis, formalis, & finalis causata causa non efficiant, siue causae efficientes non sint, quātumuis esse verè influant, & communicent: ea autem limitatio est, quæ à nobis proximè supra tradita est.

CAPVT III.

Quos effectus Finis sibi vendices?

Cum quis finem aliquem consequi studet, varios habet actus: primus est simplex complacentia finis: secundus amor eius efficax: tertius electio mediæ ad eum necessarij: quartus executio ipsius finis: quorum actuum quis sit effectus finis, & à qua causalitate ab eo dependeat, in præsentī disputari potest. Quod ad primum attinet, communiter dubitatur, an affectus ipsius finis siue efficax, siue inefficax sit, effectus finis sit. Pater Vasquez 1. 2. disp. 4. cap. 2. negat: primò, quia finis est cuius gratia, siue vt explicat Arimennensis cuius amore aliquid fit: atque adeo id erit effectus finis, quod ex amore finis procedit: at complacentia, aut amor finis ex amore finis minimè procedunt; cum complacentia finis eius amorem præcedat, amorque finis se ipsum necessario concomitetur. Secundo, quia si amor ipsius finis esset effectus finis, amare bonitatem obiectiuam finis propter se esset operari propter finem: vnde belluæ propter finem operari possent, siquidem bonum delectabile propter se appetunt: cum ergo belluæ propter finem operari nequeant, ideo erit, quia sola electio mediorum est effectus finis, solumque eligere media ad finem vtilia est operari propter finem; belluis verò ad eiusmodi electionem iudicium de conducentia mediorum ad finem omnino deest.

Verum cum P. Suarez disput. 23. Metaphys. sect. 3. probabilius mihi videtur, affectum finis eius effectum esse, siue cuiusmodi affectus efficax, siue inefficax sit: quia finis est omne id, quod propter se amatur: at finis propter se amatur seorsim ab electione mediorum, & pro priori ad illam: ergo finis seorsim ab electione mediorum, & pro priori ad illam propriè finis est, rationemque, & officium causae finalis exercet: cum ergo pro eo priori rationem causae finalis respectu electionis exercere nequeat, eam proculdubio exercebit comparatione